

СПЕЦИФІКА МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Набуваючи життєвого досвіду, людина має справу з численними проявами моральних вимог, побажань, заборон та обов'язків. Їхніми формами та сферами вияву постає сім'я, колектив, виробництво, побут, тощо. Одні з них інтеріоризуються у відповідні особистісні цілі, завдання, вимоги які набувають статусу конкретного морального обов'язку (зокрема, батьківський обов'язок, вчительський), інші на деякий час, а то й назавжди, залишаються зовнішніми і неприйнятними. Наприклад, мало хто може сказати, що ця заповідь стала його моральним обов'язком: "Любіть ворогів ваших. Даруйте добро тим, хто ненавидить вас. Любіть один одного, будемо любити всіх, навіть ворогів і недоброзичливців наших. Але чи люблять вони нас чи ні, нам про це нема чого багато турбуватися; будемо про те тільки опікуватися, щоб нам їх полюбити. Не мати ворогів не можна, не можна, щоб нас усі любили. Але нам любити всіх дуже можна" [Лука 6:27].

Християнська мораль говорить нам про вищий моральний обов'язок кожного, а саме творити добро для інших незалежно від того хто вони для нас, і не зважаючи на те як до самих нас відносяться інші. Творити добро або зло стає основою морального вибору людини.

Моральний вибір – акт моральної діяльності, який полягає в тому, що людина, виявляючи свою суверенність, самовизначається стосовно системи цінностей і способів їх реалізації. Це рішення людини зробити відповідну моральну дію і досягти очікуваного результату, вольова установка людини, результат її попередньої духовно-емоційної діяльності, зокрема усвідомлення моральних завдань, конкретизації цілей, вибору відповідних засобів тощо.

В межах даної роботи зосередимося щодо морального вибору педагога у його не легкій соціальній і професійній діяльності. Хто ж такий педагог? Чи це людина, яка дає конкретні знання, чи людина, яка взяла на себе величезне завдання – виховувати людей? На це запитання конкретної відповіді поки що нема, адже скільки не було б пояснень цьому слову, конкретної відповіді ще ніхто не знайшов.

Педагог, як і будь-яка людина, свідомо чи несвідомо завжди оцінює прийняте ним рішення. У процесі усвідомлення власних дій вчитель отримує інформацію про ефективність обраної моделі поведінки. Моральна свідомість особистості педагога містить в собі ідеальне відображення культурного досвіду суспільства, яке необхідно реалізувати у сфері педагогічної діяльності, тобто транслювати далі у майбутнє, осилити власну духовність у майбутньому поколінні.

Справжній педагог – це завжди гуманіст, він орієнтований на ставлення до інших людей "не як до засобу, а тільки як до мети" (І. Кант) і вчить цьому своїх вихованців та колег. Тому він суворий і демократичний одночасно. Зрозуміло, що навіть найкращий вчитель – це жива людина, і в нього можуть бути помилки, промахи, прикрі зриви, проте з будь-якої ситуації він повинен знаходити гуманний моральний вихід. В центрі його морального вибору знаходиться безкорисливість, справедливість, доброзичливість і ніколи не виключно утилітарний розрахунок, зарозумілість, помста.

Педагог творить добро, причому робить це як словесно, так і особистим прикладом. В свою чергу педагогічна діяльність аналізується тими, на кого вона спрямована, відповідно діти, учні, студенти фіксують всі відтінки своїх взаємин з педагогом, з іншими вчителями.

Учитель спілкується з учнями в той період, коли вони на практиці осягають абетку соціальних відносин, коли в них формуються і закріплюються основні моральні установки. Світ дорослих діти осягають через призму поглядів улюбленого вчителя, який нерідко стає їх ідеалом на все життя. Вчитель, який допускає грубість, свавілля у поводженні з дітьми, який ображає їх гідність, не може користуватися авторитетом учнів. Вони, як правило, активно пручаються впливу такого вчителя навіть тоді, коли він буває правим.

Моральність вчителя, моральні норми, якими він керується у своїй професійній діяльності і житті, його ставлення до своєї педагогічної праці, до учнів, колег – все це має першорядне значення для духовно-морального розвитку і виховання учнів. Ніякі виховні програми не будуть ефективними, якщо педагог не виявляє собою завжди головний для учнів приклад морального і соціального образу індивідуальної поведінки

Варто сказати, що педагог не працює один, навколо нього знаходяться колеги які також впливають на процес навчання і виховання тому, морально-педагогічний вигляд педагогічного колективу є важливим фактором, що впливає на учнів як безпосередньо, так і опосередковано, через того, або іншого вчителя.

Педагогічний колектив - складне ціле, об'єднане спільними педагогічними завданнями, складене з людей, що розрізняються між собою за віком і досвідом, смаками й інтересами, фахом і педагогічним поглядом, моральним рівнем і інтелектом. Тут зустрічаються сімейні і несімейні, веселі і сумні, люди з різними типами нервової системи, характерами і темпераментами, з різним рівнем морального розвитку. Для того щоб колектив, зібраний з настільки різних людей, міг працювати як єдине ціле, необхідна узгодженість зусиль усіх його учасників.

Педагогічний такт є формою реалізації педагогічної моралі в діяльності вчителя, в якій збігаються думка і дія. В процесі морального вибору вчитель правильно вчинить якщо буде дотримуватися цього

такту.

Такт – це моральне поведінка в соціальній, міжіндивідуальній, професійній діяльності. У числі основних складових елементів педагогічного такту вчителя можна назвати шанобливе ставлення до особистості, високу вимогливість, уміння зацікавлено слухати співрозмовника і співпереживати йому, врівноваженість і самовладання, діловий тон у відносинах, принциповість без впертості, уважність і чуйність по відношенню до вихованців, учнів, студентів, колег, батьків тощо.

Педагогічний такт – це почуття міри в поведінці і діях учителя, що включає в себе високу гуманність, повагу до гідності учня, справедливість, витримку і самовладання в стосунках з дітьми, батьками, колегами по педагогічній діяльності. Педагогічний такт – одна з форм реалізації педагогічної етики.

Головною ознакою педагогічного такту є його належність до моральної культури особистості вчителя. Такт відноситься до моральних регуляторів педагогічного процесу та ґрунтується на морально-психологічних якостях вчителя.

Основними елементами педагогічного такту є: а) вимогливість і поважність до вихованця; б) уміння бачити і чути учня, співпереживати йому; в) діловий тон спілкування; г) уважність, чуйність педагога.

Професійний такт проявляється: а) у зовнішньому вигляді педагога; б) в умінні швидко і правильно оцінити ситуацію і в той же час не поспішати з висновками про поведінку і здібностях вихованців; в) в умінні стримувати свої почуття і не втрачати самовладання в складній ситуації; г) в поєднанні раціональної вимогливості з чуйним ставленням до учнів; д) у доброму знанні вікових та індивідуальних особливостей учнів; е) в самокритичній оцінці своєї праці.

Отже, тактовний педагог виходячи з власного морального виховання чинить у своїй буденній і професійній діяльності так, як цього вимагає педагогічна культура вчителя, що базується на загальнолюдських, гуманістичних та демократичних цінностях. Його моральний вибір не буде засудженим тоді, коли він буде виходити з ідеї добра і реалізований гуманними методами.

Використана література:

1. Педагогіка / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Вища школа, 1986. – 543 с.
2. Ковнеров О. Є. Соціально-філософські аспекти виникнення й призначення професійної етики // Вісник. – Д., 2008. – Вип. 17. – С. 144-150.
3. Рувинский Л. И. Нравственное воспитание личности / Л. И. Рувинский. – М. : Изд-во МГУ, 1981. – 191 с.

Аннотація

В статье рассмотрены аспекты нравственной деятельности педагога. Показана специфика морального выбора в процессе трудовой и социальной деятельности педагога.

Annotation

The article considers a moral aspects activity of a teacher. The specific features of moral choices in the course of employment and social activities of a teacher.

УДК 005.22:94

Дорога А. Є.

МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРІЇ В КОНТЕКСТІ АНАЛІТИКИ ТРАДИЦІЇ

Принциповою рисою сучасної історичної свідомості є визнання творчого характеру людського буття: в історії діють не закони, а тенденції, свого роду “логіка ситуацій”, для осягнення якої необхідне ґрунтовне осмислення наявних соціальних рухів, особливостей формування, функціонування й розпаду традицій. Такий стан справ є результатом складного і суперечливого шляху зміни різних світоглядних форм осягнення історії.

Загальновідомо, що праосновою різних форм знання був міф. Тому розгляд форм історичної свідомості ми почнемо з міфології. Для людини традиційної культури міф – єдино вірне одкровення дійсності, а рівень міфотворення як продукування синкретичного знання про дійсність, що впорядковується в структурних одиницях міфу, відтворює первісний спосіб світосприйняття людиною свого місця в навколишній “природній” реальності.

Про історію в точному сенсі можна говорити лише там, де є історична свідомість. Історичне виявляється в усвідомленні своєї історії. Як справедливо нагадує в своїх роботах відома дослідниця філософії історії Т. І. Ящук, історія не може бути предметно визначена як певна величина. Вона – лише засіб, яким послуговуються для пригадування розуміння, реконструювання. У цьому звичайна свідомість вбачає відмінність історії людства від історії природи чи історії Землі [4].

У свідомості ж членів архаїчного суспільства поділу на “світ природи” та “світ історії” не існувало. Архаїчна історична свідомість ще вплетена і найтіснішим чином пов’язана з міфічною свідомістю. Міф був покликаний передавати абсолютну істину про священну історію, виступав своєрідною парадигмою її розуміння.

На своєрідність міфологічної історії неодноразово звертали увагу дослідники міфологічної